

תשרי
תשע"ט

מגילת אודות בדרכי המשפט

חברת מאמרים לחגי תשרי ופסקי דין של
בית הדין לענייני ממונות שע"י הישיבה

**לידידי הישיבה היקרים
הורים ותלמידים,
ובוגרינו האהובים
פירותיה הנהדרים והייחודיים
של הישיבה**

זכינו ואתם מפיצים את אורה
מתוך נועם ופנים מאירות.
בפרוס השנה החדשה,
היו ברוכים בשם ה' בשפע של בריאות ושמחה.
יפתח ה' לכם את אוצרו הטוב ובירך את מעשה ידיכם.

**אוהבים ומוקירים
הרב שבתאי סבתו
וכל משפחת הישיבה**

חוברת זו יוצאת לאור ע"י ועד בוגרי הישיבה במצפה ירחו
צילום תמונות בחוברת: יעקב אפללו 052-3341519
עימוד ועיצוב החוברת: סטודיו 'מדויק'

מאמרים

ראש השנה - "תרועת מלך"

מֶרֶן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הֶרֶב שְׁבֵתֵי סִבְתָּנוּ.....3

יום הכיפורים "רק אתכם ידעתי"

רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הֶרֶב יִצְחָק חַיִּים סִבְתָּנוּ.....7

הנענועים בלולב בחג סוכות

הֶרֶב צְדוּק אֱלִיאָס, ר"מ בִּישִׁיבָה הַגְּבוּוּהָ.....11

פסקי דין

אָדָם שֶׁקִּירָה אֶת מִרְפְּסָתוֹ, מִי חַיִּיב לִבְנוֹת מַעֲקָה לִגַּג הַמִּרְפֶּסֶת?.....14

לִיקוּי שֶׁהִתְגַּלָּה בְּמִזְגָן.....15

גְּבֵאֵי צְדָקָה שֶׁקִּיבַל הַחֲזֵר מִסָּ.....16

דְּמֵי שְׁכִירֹת עַל מִקַּח טַעוֹת.....17

רוּוּחִים שֵׁשׁ מִהַפְּקָדָה מוֹטַעִית.....18

נִזְקֵי חֶשְׁמֶל בַּעַת שְׂאֵלָה.....19

שׁו"ת בְּדִינֵי מִמּוֹנוֹת.....20

אֵיבֵד מִטַּעַן לְמַחֲשֵׁב נִיִּיד.....21

תְּשׁוּלֹם עַל נִסְיַעָה כְּשֶׁהַמְּכַשִּׁיר לְתִיקוּף כְּרִטִּיס 'רֵב קו' לֹא תִקֵּין.....22

מוֹצֵר שֶׁנִּשְׁבֵּר בַּחֲנוּת הָאֵם יֵשׁ חֵיּוֹב תְּשׁוּלֹם.....23

מִזְקֵי חֶפֶץ בַּעַל עֵרֶךְ סְנַטִּימֶנְטִילי.....24

צִילוּם אָדָם לֹא רִשׁוּתוֹ.....25

צִימֵר לֹא מִזְגָן.....26

לִתֵּת שְׁתִּיָּה לְמִי שֶׁלֹּא הִזְמִין בְּמִסְעָדָה.....27

אגרת לבוגרים

לבוגרינו היקרים והאוהבים

שלום וישע רב לשנה טובה תכתבו ותחתמו.

שנים עברו מאז יצאתם מכותלי הישיבה התיכונית או הגבוהה. כל אחד פנה לתחומו, רבים מכם הקימו בתים בישראל ומצאו מקצוע, החיים ממשיכים ומתפתחים. גם הישיבה ברוך ד' ממשיכה לגדול ולהתפתח. בישיבה הגבוהה כבר צר המקום מלהכיל את הלומדים הרבים, מאה שמונים המקומות כבר לא מספיקים, ועומדים אנו ערב כניסה לבית מדרש חדש בעזרת ד'.

אנו רואים חשיבות גדולה בקשר עם הבוגרים שלנו. מתוך הכרה שהישיבה היא כמו בית, סופגים בה תורה ועבודת ד', הנעה לשליחות ושאיפות קדושות, לצד דרך ארץ וחברות, בריאות הנפש והגוף.

וכמו בבית, גם כאשר הבנים פורחים מהקן ובונים בתים משלהם ישנו ערך חיוני בקשר החי והחם עם ההורים, כך בישיבה, הבית הרוחני. כמו ענפים הממשיכים לינוק אור וחיות מהשורש, כך אנו חולמים על הקשר עם בוגרי הישיבה שיראו בישיבה ככתובת, וכמקור כח משמעותי בחייהם גם בהמשך הדרך.

מתוך הכרה זאת, פועלת הישיבה רבות לפתח את הקשר עם הבוגרים: ערבי מחזור, ערבי בר מצוות, שליחת דיסקים עם שיעורים לכבוד חנוכה, שדרוג אתר הישיבה ובו שיעורים רבים המיועדים לבוגרים, פתיחת ערוץ יוטיוב עם שיעורים, שליחת שיעורי ידאו קצרים ממגוון הרבנים בישיבה, אירוע חצי היובל, ביקורים רבים בבתי רבני הישיבה, ועוד.

כחלק מההתפתחות של הישיבה ומתוך מחשבה על נתינת מענה תורני לבוגרים במעגלי החיים השונים הקמנו בשנה האחרונה **בית דין** המורכב מבוגרי הישיבה אשר למדו ונבחנו על חושן משפט, ומהרמ"ם הוותיקים בישיבה אשר מצויים בסוגיות אלו.

תפקיד בית הדין הוא לתת תשובות לשאלות שוטפות המתעוררות בדיני ממונות החל בדיני שכנים המשך בדיני הונאה וכלה בגזל ואבידה.

ולא רק בית הוראה לדיני ממונות יש כאן אלא גם מקום לדיני תורה ובוררות וחוזים לפי דין תורה לטובת הבוגרים ומעגלים נוספים. בית הדין בהובלת הרב ישועה רטבי שליט"א שם לו למטרה לתת תשובות מהירות איכותיות ומתוך ידע מעמיק בתורה ולהבדיל בספר החוקים של מדינת ישראל.

לפני כחודשיים חנכנו את המקום של בית הדין ליד הישיבה במעמד מרגש בנוכחות הרב הראשי לישראל שליט"א והוא נאה ומכובד כראוי לבית דין, והתקיים בו כבר הדין הראשון. כמו כן כבר מאות שאלות הופנו לבית הדין על ידי בוגרים וידידים וקיבלו מענה מהיר, רבים מהן נמצאות באתר בית הדין שעל יד הישיבה, חלק מהן הבאנו לפניכם בקובץ המצורף כאן.

בית הדין הינו חלק ממערך רחב יותר של מכון **'והלכת בדרכיו'** שהוקם גם הוא בשנה האחרונה

מתוך מטרה לפתח את עולם המידות והערכים ברוח תורת ארץ ישראל מתוך בריאות וטבעיות וגדלות המוחין. נראה שהגיע הזמן שבתי המדרש יהיו בתי יוצר לאומיים לערכי קודש נעלים ואורחות חיים מתוקנים הנובעים ממקורה של תורה.

בעזרתו יתברך כבר יצאו מספר סרטונים של שיעורים קצרים בתורת המידות, ועוד עתידיים לצאת בקרוב חוברות, סרטוני אנימציה, וסרטים עלילתיים קצרים העוסקים בסיטואציות מאתגרות מבחינת ערכית ומידותית בשיתוף תלמידינו הבמאי והיוצר ר' אלעד מוקדס נרו'.

לבד מכך, בקרוב מתוכננים ימי עיון קצרים ייעודיים עבור הבוגרים, העוסקים באופן ממוקד בשאלות יסוד הלכתיות וערכיות במגוון תחומים. כגון: מעסיקים, אנשי חינוך, מטפלים, אנשי צבא, ועוד שיועברו על ידי צוות המכון ובית הדין.

נשמח מאד להעמקת הקשר עמכם, בדרכים אלו ובדרכים נוספות.

ויהי רצון שנזכה להיות שותפים בגאולת ישראל ובתיקון עולם. תחל שנה וברכותיה, שנה טובה ומבורכת לכם ולמשפחותיכם, ויהי ד' עמכם.

באהבה גדולה, יצחק חיים הכהן סבתו.

הרב שבתאי סבתו

ראש הקריה החינוכית
קרית משה - מצפה ירחו

תרועת מלך

בוגרי הישיבה וידידיה האהובים והיקרים

אחי ורעי, תבוא עליכם ברכת טוב

"לא עֲתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עֲתָה פָּנָיו יִחְוָרוּ"

"כִּי בְרֵאתוֹ יִלְדִּיו מַעֲשֵׂה יְדֵי בְּקָרְבוֹ יִקְדִּישׁוּ שְׁמִי" (ישעיהו כט כב-כג)

ילדיו של יעקב אבינו הינכם אתם, תלמידי "מצפה ירחו" היקרים שלנו, בוגרי כל המחזורים, מקדשים שם שמים בכל מקום אליו הם הולכים. מאור פניכם, נדבת לבבכם, רוחב דעתכם ובינתכם הרחבה מעלים עליכם חן בעיני כל רואיכם האומרים 'זרע ברך ה' המה'.

לקראת ראש השנה הבא עלינו לטובה, אני שמח לצייד אתכם ברעיונות עומק לחשיבה בימים הנוראים.

דבריו של רבי עקיבא במסכת ראש השנה מהדהדים:

"תניא, אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא:

1) מפני מה אמרה תורה, הביאו לפני עומר בפסח?

מפני שפסח זמן התבואה הוא -

אמר הקב"ה: הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות.

2) ומפני מה אמרה תורה, הביאו לפני שתי הלחם (ראשית קציר החיטים) בעצרת?

מפני שעצרת, זמן פירות האילן הוא -

אמר הקב"ה: הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן.

3) ומפני מה אמרה תורה, נסכו מים בחג? (ניסוך מי מעין על המזבח בחג הסוכות)

אמר הקב"ה נסכו לפני מים בחג, כדי שיתברכו לכם גשמי השנה.

4) ואמרו לפני בראש השנה: מלכויות זיכרונות ושופרות (10 פסוקים מכל סוג הנאמרים בתפילת ראש השנה),

מלכויות - כדי שתמליכוני עליכם.

זיכרונות - כדי שיעלה זיכרונוכם לפני.

[שופרות] **ובמה?** - בשופר". (ראש השנה דף טז.)

שותפות

דבריו מלמדנו רבי עקיבא, כי המצוות נקבעו בהתאמה מלאה עם מציאות הטבעית, ונועדו לאפשר לנו קבלת שפע של ברכה מאת הקדוש ברוך הוא.

ישאל השואל: מדוע בורא העולם זקוק למשהו קטן מאתנו כדי שנתברך?

התשובה היא, כי במסגרת בחירתנו החופשית ה' מבקש מאתנו שנשתף אותו בכל מעשה ידינו ובכל מחשבותינו. את זה אנחנו עושים בעצם המִתְנָה הסמלית שאנו נותנים לו.

אמנם בדרך כלל שותף מקבל חמישים אחוזים, ובמקרה זה היה מגיע לה' בהתאם להשקעתו תשעים ותשע אחוזים, אלא שהקב"ה אינו צריך לעצמו מאומה, לפי שהכול שלו. משום כך די בנתנה כלשהי כדי להכריז שה' הוא שותף מלא בכל עמלנו.

בכך אנחנו פותחים שערים לגשמי ברכה ונדבה, שפע וברכה ביבולי הארץ.

רבי עקיבא מוסיף ומלמדנו, כי השותפות עם הקדוש ברוך הוא איננה מסתיימת בעיסוק בפרנסה ובעבודת האדמה. היא מתרחבת גם לראש השנה, שבו אנו הופכים לשותפים מלאים בהמלכת ה' על העולם.

נשוב ונצטט את סיומת דבריו:

"מלכויות - כדי שתמליכוני עליכם.

זיכרונות - כדי שיעלה זיכרוכם לפני.

ובמה? - בשופר".

הסיומת "**ובמה?** - בשופר" אינה ברורה. ראשית, מדוע השאלה הזאת היא רק על הזיכרונות ולא על המלכויות? שנית, מה פירוש: **במה?** הרי לשם כך אנו מזכירים את פסוקי הזיכרונות! מדוע יש צורך גם בשופר?

מכאן שכוונת רבי עקיבא היא לומר, כי בפסוקי המלכויות אנו מציבים מטרה, להמליך עלינו את ה'.

גם בפסוקי הזיכרונות אנו קובעים לעצמנו יעד, להזכיר אותנו לפני ה'.

כעת, אחרי שקבענו את היעדים, כיצד מממשים אותם? התשובה: **שופר**.

על פי הדברים האלה, באמצעות השופר אנו עושים שתי פעולות, גם ממליכים עלינו את הקב"ה וגם מעלים את זיכרונו לפניו.

בימים ההם טקס הכתרת מלך היה מלווה תמיד בתרועת שופר וחצוצרות, כפי שמציינים פסוקי התורה והתהילים:

"לֹא הִבִּיט אֶן בִּיעֶקֶב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל, ה' אֱ-לֹהֵינוּ וְתִרְוַעַת מֶלֶךְ בּו". (במדבר כג, כא)

"בְּחֻצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ ה'". (תהילים צח, ו)

“עלה א-להים בתרועה ה' בקול שופר. זמרו א-להים זמרו זמרו למלכנו זמרו. כי מלך כל הארץ

א-להים זמרו משכיל” (תהילים מז, ו-ח)

כעת ניתן להבין מדוע ראש השנה מלווה באכילה ושתייה, שירה ושמחה. כך אכן נוהגים בכל הטקסים של הכתרת מלך.

חירות

במזמור פ”א בתהילים נאמר:

”תקעו בחדש שופר... הסירותי מסבל שכמו...”

רד”ק (רבי דוד קמחי) בפירושו לתהילים (מזמור פא, ד) מבאר, כי טעם מצוות התרועה בראש השנה שתהיה לזיכרון כי ביום זה בטלה עבודת השעבוד של בני ישראל במצרים והייתה התחלת חירותם. התרועה היא סימן לשילוח עבדים כפי שציווה הקב”ה לתקוע בשנת היובל.

על יסוד דברי רד”ק אלו - אולם בשונה ממסקנתו - נפתח את המהלך הבא.

כשם שהיה על אבותינו במצרים להשתחרר מכל עול ושעבוד כדי שיוכלו לעמוד על הר סיני ולקבל עול מלכות שמים, כך גם אנו. אמור מעתה, כדי שנוכל להמליך את הקב”ה עלינו, מחובתנו להשתחרר מכל שעבוד אחר כולל שעבוד ליצרנו. בתקיעת השופר בראש השנה אנו מכתירים את ה' למלכנו ומשתחררים מעבדות לתאוותינו.

על פי זה נוכל לפרש את הביטוי התמוה שנכתב בציווי הראשון בתורה לתקיעת שופר בראש השנה:

”...בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש” (ויקרא כג, כד)

הקושי בולט. מדוע “זכרון תרועה” ולא “יום תרועה” כפי שמופיע בפירוש בפרשת פינחס בציווי הקרבנות?

”ובחדש השביעי באחד לחדש... יום תרועה יהיה לכם” (במדבר כט, א)

מכאן שכוונת התורה לציין, שהתרועה הנשמעת בראש השנה היא זיכרון לתרועה אחרת הנשמעת ביום הכיפורים של שנת היובל. בשנת היובל מבשרת התרועה על שחרור העבדים לביתם וחזרת שדות לבעליהם. בדומה לכך, התרועה בראש השנה מבשרת על שחרורנו מעבדות ליצרנו וחזרתנו למקור חיותנו.

קול השופר הזה מזכיר אותנו לטובה לפני ה', כדברי רבי עקיבא.

כל זה מסביר מדוע כרכו חז”ל יחד את התרועה הנזכרת בשנת היובל ואת שתי התרועות הנזכרות בראש השנה לסדרה בסיסית אחת של שלוש תרועות יסוד, שעליהן נבנה כל בניין התרועות והתקיעות.

ראשית השנה

מדוע כל זה נעשה בחודש השביעי (תשרי) באחד לחודש?

על פי הגמרא, ביום זה נברא העולם והוא ראש השנה. הגיוני הוא, שביום המתחיל את המחזור השנתי - ייקבעו היעדים וייקבע גם התקציב לכל השנה כולה. מכאן נובע המינוח 'יום הדין', כדברי הגמרא:

"רב נחמן בר יצחק אמר: לדין. דכתיב: 'תָּמִיד עֵינֵי ה' אֶ-לֵהֶיךָ בַּה מִרְשֵׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה' (דברים יא, ב') - מראשית השנה נידון מה יהא בסופה". (ראש השנה ח.)

בהכרח הוא, שבקביעת יעדי השנה ומטרותיה נכלל תקציב, המכיל גם רגעי חיים וגם אמצעי פרנסה למימוש המטרות. זה הופך את ראש השנה ליום דין ומשפט.

למעשה, כל אדם עומד לדין על השאלה הבאה: האם מימשת עד כה את השליחות שלמענה נשלחת לעולם? אם כן, הרי אפשר להמשיך ולהעניק לך רגעי חיים, כוחות ושפע, שהם כלים שיסייעו לך להמשיך במילוי תפקידך גם לשנה הבאה.

סימוכין לכך אנו מוצאים בפסוק הבא:

"תִּקְעוּ בַּחֲדָשׁ שׁוֹפָר בַּפֶּסֶחַ לְיוֹם חֲגִנּוֹ. כִּי חֶק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֹא-לֵהִי יַעֲקֹב". (תהילים

פא, ד-ה)

החג שהלבנה מתכסה בו הוא ראש השנה, ובו משפט ודין לאלוקי יעקב.

אמנם, פשוטו של מקרא הוא זה: המצווה לתקוע שופר בראש השנה היא חוק קבוע לעם ישראל המופיע במחזוריות כל שנה, והוא משפט ממשפטי התורה שציווה עליו אלוקי יעקב; אולם חז"ל ראו בפסוק הזה רמז לדין ולמשפט שהעולם נידון בו לפני אלוקי יעקב.

עלינו לזכור כי המשפט העליון המתקיים בראש השנה, הוא איננו על מה שנעשה בעבר. הדין הזה ייערך אחר שנות חייו של האדם. עיקר המשפט בראש השנה נסוב סביב השאלה, האם המעשים בשנה הקודמת מצדיקים את המשך שליחותו של האדם בעתיד, ומתוך כך נגזרת השאלה לכמה רגעי חיים נוספים הוא זקוק כדי למלא את שליחותו.

מרכז הדין הוא אפוא, המשך השליחות לשנה הבאה.

יהי רצון שתתברכו ממקור הברכות, ה' יתברך, בשנה טובה ומבורכת בכל מכל כל, שפע הצלחה ובריאות לכם ולכל בני משפחותיכם היקרים.

אוהב ומוקיר

שבתי סבתו

הרב יצחק חיים סבתו ראש הישיבה הגבוהה

יום הכיפורים "רק אתכם ידעתי"

א. הפרשות האחרונות בספר דברים - וילך, והאזינו, עוסקות בהכנות משה להעברת המנהיגות ליהושע וממנו לשאר מנהיגי ישראל במשך הדורות. מגלה ד' למשה כי אחר שכוב משה עם אבותיו "וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ.. ועזבני והפר את בריתי". מנגד גם התגובה הא-להית היא חריפה ובאותה המטבע - "ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכול ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה..".

לצערנו נוכחנו באלפי שנות גלות ישראל בהתגשמות הנבואה הזו על בשרנו.

מטרת ההודעה הנבואית הזו מתפרשת בהמשך הכתובים "והיה כי תמצאנה אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד.. כי ידעתי את יצרו אשר הוא עושה היום בטרם אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי".

אך שאלה גדולה היא - מדוע חשוב כל כך שאחר שיבואו על עם ישראל הצרות הרעות והרבות, ידע כי ד' צפה זאת מראש. האם רק להראות את היכולת האלהית לחזות העתידות? האם משום כך חשובה כל כך שירת האזינו ועשרות הפסוקים בפרשה שלנו?! הן כבר הראנו ד' את כבודו וגודלו ואין עתה עסוקים ישראל בעניין יכולת הבורא כלל?!

במאמר זה ננסה לפתוח צוהר לתשובה, לגלות את קרן אורם של ישראל הזורחת מפרשה זו. ומכוחה נעסוק בקדושת חגי תשרי הבאים עלינו לשלום ובמרכזם יום הכיפורים.

ב. נראה כי סוד משמעות 'ידיעתו הראשונית של ד' נעוץ במילים אשר שמה התורה בפי בני ישראל אחר שפוקדים אותם הצרות הנוראות בגלות - "על כי אין א-להי בקרבי מצאוני הרעות האלה". ניתן לפרש כוונת משפט זה כמהלך של תשובה המכיר כי שורש הצרות של ישראל הוא עזיבתם את ד' וממילא הפתרון הוא לשוב אליו יתברך. אך מפשט הכתובים נראה יותר כי יש כאן אמירת ייאוש של ישראל. הנה אלהים עזבו. מוצא הוא בליבו הד לטענת אומות העולם כי מאס ד' בישראל והחליפם באומה אחרת.

משמעות ייאוש זה הרסנית לאין שיעור הרבה יותר מהחמור שבעוונות כיון שאם אכן עזב ד' את ישראל אין עוד תקווה לתיקון ולתשובה, וממילא השקיעה בחטאים והתבלולת תימשך באין מעצור חלילה.

על כן אומר ד', מראש יודע אני את הסדר של חטאיכם ותגובתי. אמנם משמעות תגובתי היא

הסתר פנים אך לא הסתר של עזיבה טוטלית אלא כמו כעס בין בני זוג אוהבים, אשר דווקא משום אהבתם הגדולה 'נפגעים' זה מזה ולעיתים הפוכים פניהם זה מזה.

המטרה של הצרות היא לא להרחיק אתכם אלא לקרב אתכם. להעביר מסר חד משמעי כי אין ד' 'משלים' עם בגידה בקשר הדדי בין ישראל לד' ולא עובר על כך לסדר היום. כך אומר הבורא בבחירות שאין שני לה "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם" (עמוס ג')

על כן שירת האזינו מסתיימת במילים 'וכיפר אדמתו עמו'. סוף דבר הינו פיוס בין ישראל לאלהיו. וסוף מעשה במחשבה תחילה.

ג. יתרה מכך. המסר העולה מידיעת ד' מראש את ההיסטוריה הישראלית היא שלמרות שידע צור ישראל עורפם הקשה וחטאיהם הגדולים מראש ואשר יעזבם ויסתיר פניו מהם ויחריב ביתו והיכלו בעטיים ולא ישמעו לעבדיו הנביאים, עם כל זאת בחר בהם ומכניסם עתה לארץ ישראל.

יש כאן שלילת המחשבה שאם היה יודע ד' מראש שיחטאו ישראל ושיגלם מארצם לא היה מכניסם לארץ.

משמעות הדבר כי אהבת ד' את ישראל ומעלתם היא הרבה מעבר למישור הגלוי של חטא ועונשו. יש כאן אהבה שלא תלויה בדבר. מעלת ישראל נעוצה בגדולת נשמתם ויעודם העולמי. רק הם בברית עם ד', רק הם אחד עימו יתברך בסוד יצירתם. "עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו" וכל חטא או גלות לא ישנו את העובדה הזו החתומה בחותם א-להי נצחי.

על כן כל כך חיונית השירה הזו. עדות קודש היא על אהבת ד' את ישראל תמיד גם בעת חטאם ועונשם. סוד העתיד של כיפר אדמתו עמו, של יום כיפורים, גנוז בה לכל אורכה. ויחד עם זאת יש בה קריאת התעוררות כבירה לתשובה, מכוונת היא את ישראל לדרך האחת לחזרת מערכת היחסים האוהבת בגלוי בין הדודים והריעים. "ושבת עד ד' א-להיך" וגם הוא 'שב' וקיבצך מכל העמים. אתה 'תשוב ושמעת והוא גם כן 'שוב לשוב עליך לטוב'.

עתה אחר שעסקנו במשמעות הקשר המיוחד של ישראל וקודשא בריך הוא נעבור למערכת חגי תשרי אשר אנו בעיצומם ונעמיק בהם לאורם של המסרים העולים מפרשות וילך והאזינו.

ד. בעקבות התורה והנבואה ניטול את משל הנישואין כדימוי היסוד במערכת היחסים בינינו לבין הבורא. ועל מצעו נראה את שלושת החגים כרצף התפתחות אחד של קשר.

בראש השנה - אנו כמעט אחד עם ד'. כמו בני זוג בתחילת הקשר ביניהם אשר השאיפות הזהות והקרבה המשותפת מאירים את עולמם. אנו ממליכים את ד' באהבה. רואים איתו עין בעין את המטרות הגדולות של קדושה וצדק, של אמת ואהבה, של תיקון עולם ועל כך

תפילותינו החמות ביום הזה.

השופר אשר משול לכנסת ישראל מתאחד עם קול השופר המשול לדבר ד' והכל עולה כאחד, אין ביניהם דבר החוצץ. עד כדי כך שמלמדת אותנו ההלכה שאפילו אם ציפה מקום הנחת הפה בזהב אם משנה את קול השופר הרי הוא פסול.

אין אנו עוסקים אז בחטאים או ביסורים אלא ביחד הגדול של ד' אחד ושמו אחד. כך אנו חותמים בברכת קדושת היום - 'מלך על כל הארץ מקדש עמו ישראל ויום הזכרון'.

אפשר לנסח זאת כך: 'יש כאן שניים שהם בעצם אחד. כאשר האחד הוא המרכזי. כלומר יודעים אנו שיש שניים וישראל ממליכים את ד'. אך טיבה של המלכה זו היא בהזדהות הגדולה שלנו עם רצונו יתברך והתמזגות בו דרך השופר.

ה. ביום כיפור - השניים באים לידי ביטוי. עתה צף כל מה שמפריד והבדיל כל השנה. החטאים מצד ישראל הלא הם פנייה לאלהים אחרים למטרות אחרות. פתאום השונות מאיימת ומחריפה. וממשיך הקרע להעמיק מהתגובה הא-להית החריפה לחטאי ישראל. יסורים, גלות, עד כדי חשש מאיבוד הקשר. אומר הבורא - ישראל 'עזבוני', וגם הבורא כנגד 'ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכול'. והם כבר מגיבים בייאוש 'על כי אין א-להי בקרבי מצאוני הרעות האלה'.

אך לכן מגיעה עבודת יום כיפור רק אחר ראש השנה ועבודתו. בראש השנה מתעוררים ישראל להיזכר במטרות הקדושות שלהם, באחד שלהם עם הבורא. ביום הזכרון הם שומעים שוב קול שופר של סיני, וזוכרים מאמר בראשית של ויהי אור, ומנגד זוכר להם קונם חסד נעורים, ואהבת כלולות, ואפרו של איל יצחק צבור ומונח לפניו. שבו ישראל וחידישו את יסוד הקשר נצחי שלהם עם בוראם.

לכן עתה הזמן לפתוח בעבודת יום הכיפורים. יום הפיוסים. אפשר לעלות את כל מה שהפריד במשך השנה ממנו יתברך. לכאוב את המרחק מתהום הנשמה, לבכות על החטא, על האכזבה, על התדהמה והכאב שביסורים, על הצער העמוק מהסתר פנים, על הגעגוע, ולהתחיל לספוג את הקירבה מחדש. לשמוע אותו יתברך כביכול שב וניחם על הרעה ומספר את קדושת אהבתו כי רק למירוק באו היסורים. רק מתוך קרבה ואהבה הם נשלחו להשיב את הלב מחדש. וכי גם בזמנים הקשים והרחוקים ביותר בהם היה נראה כי עזב באמת את ישראל הרי במסתרים בכתה נפשו מפני גווה. וקרא לבכי ולמספד ולחגור שק. וכי לא זזה באמת אהבתו מישראל מעולם. והרי השירה הזו לפניו לעד נאמן על אהבתו המוחלטת והלוהטת לישראל. וגם שידע כי ירחקו ויחטאו הם לפניו תמיד חותם על זרועו וליבו. הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מידי דברי בו זכור אזכרנו על כן המו מעי לו.. "ובמשל הרעיה - "ברגע קטון עזבתך וברחמים גדולים אקבצך".

יום פיוסים הוא יום הכיפורים. כדברי רש"י על הפסוק " וכיפר אדמתו עמו " - פייס אדמתו

ועמו.

'עתה מזדכך ומצטחצח ומתגלה האחד שהוא בעצם שניים, מתגלה כי האחד הוא המתגלה בתוך השניים השונים כל כך ואפילו שהתרחקו כל כך..

1. בסוכות - אחר 'האחד' בראש השנה ו'השניים' ביום כיפורים. באה השמחה הגדולה. העובדה שיש כאן שנים אינה יוצרת רק מרחק והחטאות אלא גם שמחה ואהבה, הזוגיות הזו מכוונת מאז ומקדם להיטיב לישראל. לכך ד' ברא עולמו להיטיב לבריותיו. והשמחה הגדולה באה דווקא מתוך השנים. 'השרוי ללא אשה שרוי ללא שמחה'. התנועה בין האחד לשניים ובין השניים לאחד יוצרת ריקוד והלל שירה וניגון.

ואם ביום כיפורים מתעלים ישראל אל ההוויה הרוחנית וכמלאכים לא אוכלים ולא שותים. מתארחים אנחנו בעולמות העליונים. בסוכות העליונים מרכינים ראשם אל עבר התחתונים. 'מתארחת השכינה' בסוכתנו. שם אנו אוכלים שותים וישנים. כמלאכים שבאו לאבינו הראשון ואכלו אצלו כמנהג המקום. והשמחה בנסוך המים כלומר בחיבור מחדש בין מים עליונים לתחתונים מביאה שמחה בכל העולמות ומרקדים הצדיקים וישראל ואושר וברכה שוטפים בכל התבל

2. אמרו חכמים כי תקיעת שופר היא ככניסת כהן גדול לפני ולפנים. שם קיימים הלוחות ארון הברית והכרובים.

ניתן לראות את המהות של חגי תשרי משתקפת בקודש הקודשים. הלוחות הם כנגד ראש השנה. - שניים שהם אחד. חמש דיברות בין אדם למקום וחמש בין אדם לחבירו היינו ישראל וקודש בריך הוא. אך האחד הוא המרכז. (קול השופר הולך וחזק מאד, משה ידבר וא-לוהים יענו בקול, בקולו של משה עצמו. יום כיפור כנגד הכפורת. אשר היא בנויה מבסיס אחד שהופך לשני כרובים איש ואשה. היא 'מכפרת' ומפייסת אם התרחקו הכרובים והפכו פניהם אחד מחבירו. מזכירה את האחדות הצמודה ללוחות. אחד שהם שניים.

סוכות כנגד כנפי הכרובים אשר סוככים בכנפיהם על הכפורת. יש כאן את השנים אשר מביטים באהבה זה לזה ושמים זה בזה.

חגי תשרי הם ביקור בהיכלו של מלך לחזות בנועם ד'. ויהי רצון שבקרוב ממש נחזה בהיכלו על מכונו וכהן גדול בתפארתו וענן ד' עליהם יומם בענני כבוד בצל שכינה. ישמח ישראל בצל סוכתו.

הרב צדוק אליאס

ר"מ בישיבה הגבוהה

הנענועים בלולב בחג סוכות

אמרה המשנה - והיכן היו מנענעים בהודו לה' תחלה וסוף, ובאנא ה' הושיעה נא, דברי בית הלל, ובית שמאי אומרים אף באנא ה' הצליחה נא, אמר רבי עקיבא צופה הייתי ברבן גמליאל וברבי יהושע, שכל העם היו מנענעים את לולביהן, והן לא נענעו אלא באנא ה' הושיעה נא (סוכה פ"ג משנה ט).

אנחנו נוהגים כדברי ב"ה במשנה, ומנענעים בלולב בהלל באמירת הודו לה' תחילה וסוף, וכן מנענעים פעמיים באנא ה' הושיעה נא, הנה בטעם נענועים הללו אמרה הגמ' - א"ר יוחנן מוליך ומביא למי שהארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו, במערבא מתנו הכי א"ר חמא בר עוקבא א"ר יוסי ברבי חנינא, מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים (סוכה לז ע"ב). מתבאר כאן שהנענועים בהודו לה', הם בבחינת שבח למי שארבע הרוחות וכן השמים והארץ שלו, והנענועים באנא ה' הושיעה נא, הם בבחינת תפילה ובקשה מה' לעצור רוחות רעות וטללים רעים.

הגמ' שם בארה שנענועים אלו בלולב, נלמדו מהנפת קרבנות חג השבועות, שכן אמרו שם - "תנן התם שתי הלחם ושני כבשי עצרת כיצד הוא עושה, מניח שתי הלחם על גבי שני הכבשים, ומניח ידו תחתיהן ומניף ומוליך ומביא מעלה ומוריד, שנאמר "אשר הונף ואשר הורם" (שמות כט כז). אמנם הנענועים הלולב הם מדרבנן והתנופה בכבשי העצרת היא מדאורייתא, ויש לשאול מה הענין המשותף של כבשי העצרת ללולב, שלמדו חכמים שיש לנענע בלולב כמו בכבשי העצרת?

הגמ' שם שאלה על סגנון המשנה - היכן מנענעים, מנין בכלל שיש לנענע בלולב? ותרצה שדבר זה נלמד מדברי המשנה לעיל, שאמרה שכל לולב שיש בו שלושה טפחים כדי לנענע כשר (משנה שם כט ע"ב), ובארה הגמ' (לב ע"ב) שכוונת המשנה היא שהלולב צריך להיות באורך שלושה טפחים, ועוד טפח נוסף כדי לנענע בו, לדעת שמואל די אם הטפח הנוסף יהיה בעלים, ואילו לדעת רבי יוחנן (שהלכה כמותו), צריך שיהיה בו טפח נוסף בגוף השדרה. יש כאן מקום לשאול מה הענין בטפח נוסף בשדרה כדי לנענע, הרי אפשר לנענע בו גם ללא טפח נוסף זה, וגם לדעת שמואל שהטפח הנוסף הוא בעלי הלולב, הא ניחא לשיטת בני אשכנז הנוהגים לסכסך בעלי הלולב בשעת הנענועים, אבל לשיטת בני עדות המזרח שאין מסכסכים כלל, חוזרת השאלה מאי נפק"מ בטפח זה?

דבר נוסף שיש לבאר - מה זה טללים רעים? הא ניחא רוחות רעות הכוונה לרוחות סערה

הגורמות נזקים, אבל הטל לעולם הוא טוב, א"כ מה כוונת הגמ' שיש לנענע למעלה ולמטה, כדי לעצור טללים רעים?

איתא בגמ' (תענית ד ע"א) - אמר רבי ברכיה אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן, והקב"ה השיבה כהוגן, שנא' - "ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו, ויבוא כגשם לנו" (הושע ו ג) אמר לה הקב"ה בתי את שואלת דבר, שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש, אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם, שנאמר "אהיה כטל לישראל" (הושע יד ו). יש לבאר מהי כוונת דבריו של הקב"ה כאן, שהטל מתבקש לעולם גם בימות החמה, הרי בסופו של דבר הטל הוא מעט טיפות מים הנראות לפנות בקר, א"כ מה חשיבותו הגדולה, שעליו אמר הקב"ה אהיה כטל לישראל?

ונראה לבאר שהטל שמופיע לעינינו כטיפות לפנות בקר, הוא בעצם הלחות הקיימת באופן תדיר באויר, לחות זו היא אדי מים הנמצאים תדיר באויר, והיא מאפשרת את קיום המציאות באופן תקין, שכן אלמלי הלחות הזו היה אויר יבש וקשה לנשימה, וגם כל הצמחים היו נפסדים בהעדר לחות בסיסית זו באויר, והעולם היה נראה כמדבר יבש וצחיח, שאין בו לחות כלל.

הגשם והטל כאן בדברי הקב"ה וכנס"י, הם משל לשפע האלקי העליון הנותן חיים לעולם, כמו המים שא"א לחיים כאן בעולם בלעדיהם, ואמרה כנס"י על הקב"ה "יבוא כגשם לנו", שכן עמ"י רוצים את השפע האלקי העליון בעוצמה רבה כמו גשם, אולם הקב"ה אמר "אהיה טל לישראל", שכן הטל הוא המים המזינים את העולם באופן בסיסי בסתר, והוא שפע תמידי המקיים את העולם, כך רצה ה' שהשפע שלו יזין ויקדש את ישראל מבפנים באופן יסודי, ולא בעוצמה רבה באופן חיצוני, שכן התיקון הפנימי היסודי הוא התיקון השלם הקיים לעולם בישראל, ואינו רק תיקון חולף כמו הגשם.

בתחילת שנה בחודש תשרי ישנו רצף של חגים וימים טובים, ר"ה, יוה"כ, חג סוכות ושמני עצרת, סדר הימים טובים הללו מביע את סדר תיקון העולם באופן רוחני, ואת קישורו אל בורא עולם, שכן ר"ה עולה הוא ליסוד העולם, שה' הוא מלך העולם עוד לפני שנברא העולם, ובכל תחילת שנה מתגלית מלכותו עלינו ועל העולם כולו, ובזמן זה עולים עם ישראל, אל נקודת החיבור השורשית זו אל רבונו של עולם, אמנם ביוה"כ יש ירידה של האור הזה, אל העולם האנושי על כל פרטיו וחטאיו, והכפרה והטהרה האלוקית מופיעה על הכלל והפרט, ולאחר שישראל נטהרו ביוה"כ, הם שבים אל העולם החיצון אל הטבע והחומר, כדי לרוממו מכח החיבור אל ריבונו של עולם, שכן זו תכלית העולם שיכירו כל יושבי תבל את מלכות ה', ויתרומם העולם הגשמי להיות מוכשר לצילא דמהמנותא, ולאחר תיקון העוה"ז עולים ישראל למדרגת עוה"ב, "עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב", בחינת סעודה קטנה של הקב"ה עם ישראל לבדם, קוב"ה ואורייתא וישראל חד.

כאמור חג הסוכות הוא בחינת תיקון החומר בעוה"ז, ולשם כך יש ירידה אל הטבע בחג הסוכות, וזה בא לידי ביטוי בסוכות העשויות מסכך מהטבע, כמות שהוא בטהרתו ללא קבלת טומאה, וכן בארבעת המינים הם מן הצומח על כל גונו. תיקון הטבע הוא המוליד את ההלל לה' על

כל מה שברא ועשה, ומכאן נתקנו הנענועים בהלל ב"הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", הודאה למי שעשה את ארבע רוחות שמים, ולמי שקונה שמים וארץ. אמנם בזמן שיש ירידה אל הטבע ואל החומר, צריכים גם לזהירות רבה, כיון שבחומר שבטבע נסוכה החומריות והפראות היצרית, וצריך את הישועה האלוקית שתגן בעדינו, מרוחות רעות וזרות המצויות בטבע החומרי בארבע רוחות השמים, ומכאן הנענועים גם ב"אנא ה' הושיענא נא", אמנם הנענועים הם גם למטה ולמעלה, והם נועדו לעצור טללים רעים.

הטללים הרעים הם הדברים הרוחניים העומדים ביסוד העולם, המזינים את החומר ואת כל היצרים הרעים הנסוכים בטבע, שכן באותה מידה שיש אור האלקי המקיים את העולם, יש כנגדו חושך שנברא ביסוד העולם, "והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך ע"פ תהום", הנענועים ב"אנא ה' הושיענא נא" לכל ששת הקצוות של העולם, נועדו לבלום כל נטיה שיש בה מהחושך היסודי הזה, שהאדם נברא כדי להסיר מן העולם.

כידוע ארבעת המינים רומזים לשבעה אושפיזין, שלושה הדסים כנגד שלושה אבות, שני ערבות כנגד משה ואהרון, יוסף רומז ללובל ודוד רומז לאתרוג, אמנם הברכה על כולם, היא "על נטילת לולב" שכן הוא גבוה מכולם (סוכה לז ע"ב), וכך גם הנענועים הם ללובל, מה המיוחד בלולב יותר משאר המינים? הלולב כאמור רומז ליוסף "צדיק כתמר יפרח", ומכל שבעה רועים רק יוסף נזרק לחושך, ועמד בנסינו ונשאר בצדקתו, יוסף נשאר ביושרו כמו הלולב, גם בזמן שהוא היה נתון בערוות הארץ, לכן הנענועים לכל קצוות הארץ נעשים דווקא בו, והמגע וההצלה מהטללים הרעים יעשה דווקא בו, משום כך תקנו חכמים בשיעור הלולב טפח נוסף כדי לנענע בו, בין אם זה בשדרה ובין אם זה בעלים, והכוונה שהלולב יבלוט טפח אחד לפחות מעל כולם, כדי שיהיה ניכר שנענועים נעשים בו ומכוחו.

תוס' (סוכה לז ע"ב ד"ה "כדי"), הביאו את דברי הירוש' שצריך לנענע לכל צד שלוש פעמים, נמצא שבששה קצוות שמנענעים, יש סך הכל שמונה עשר נענועים, מספר זה הוא כנגד שמונה עשר חוליות שיש בשדרה, שכן הלולב רומז לשדרה באדם, וזה רומז ליוסף שהוא השדרה של עם ישראל שסביביו כל הצדיקים.

נמצא שענין הנענועים בלולב רומז לירידה אל החומר ותיקונו, והתיקון נעשה הן ע"י ההודאה לה' שברא את העולם על כל גווניו ופינותיו, והן ע"י התפילה אל ה', שיושיענו מהחומריות וקלקולים הנמצאים בקצוות העולם, ובזה העולם כולו מתבסס ומגיע לידי תכליתו. רעיונות אלו מקבילים לגמרי לקרבן העצרת, שכן למרות שהקב"ה צוה בתורתו, שלא להקריב לפניו שאור ודבש, בעצרת הוא צוה להקריב לחמי חמץ, בזמן הזה יש יכולת ביד ישראל לתקן את החמץ הרומז ליצה"ר, והנפת כבשי העצרת עם לחמי החמץ נעשית כמו הלולב, לארבע רוחות השמים למעלה ולמטה, כדי להשלים את תיקון העולם החומרי בכל קצותיו.

אדם שקירה את מרפסתו, מי חייב לבנות מעקה לגג המרפסת?

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב זכריה רבינוביץ

שאלה

בבנין מדורג בן שלוש קומות גרים שלוש משפחות. בהסכמת השכנים בעל הקומה התחתונה קירה את המרפסת שלו וסגר אותה ע"מ שישמש לו חדר נוסף. גג המרפסת הזו שבנה שוה בגובהה למרפסת הקומה השניה וילדי הקומה השניה מדלגים מעל מעקה המרפסת שלהם ומשחקים על גג המרפסת המקורה באופן שמסתכנים משום שאין שם מעקה. בשל מצב זה ביקשו דיירי הקומה השניה מבעל הקומה התחתונה שיבנה מעקה לגג שבנה מעל מרפסתו. בעל הקומה התחתונה משיב כנגדם שהואיל וזהו שטחו הפרטי וילידים אסור לשחק על גגו אינו מחויב לבנות שם מעקה. מה הדין?

תשובה

- 1) גג שלא נועד לשימוש תדיר אלא רק בעלי מקצוע עולים לשם מעת לעת כדי לבצע תיקונים אינו חייב במעקה.
- 2) בנידוננו, אין הגג מיועד לשימוש כלל, ובעל הגג אינו מתיר לילדי השכנים לשחק שם ולכן פטור ממעקה.
- 3) בכל מקרה בגג שאינו מיועד לשימוש אם נכנסים לגג ע"י שמטפסים מעל מעקה המרפסת הסמוכה, פטור בעל הגג, שאם לא כן, אין לדבר סוף.
- 4) גם אם בעל הגג היה מסכים לשימוש לצרכי משחק של ילדי השכנים כי אז חיוב המעקה היה מוטל על השכנים שילדיהם משחקים שם.
- 5) החוק מחייב בניית מעקה רק כאשר יש גישה לגג עם מדריגות.
- 6) למרות האמור לעיל, נלענ"ד להציע שלפנים משורת הדין מן הראוי שגם בעל הגג ישתתף בבניית המעקה לפחות בשליש. הרי אף אם מעיקר הדין אין עליו חיוב של בניית מעקה מ"מ סוף סוף הילדים מסתכנים בגלל הגג שבנה, ומתוך הכרת הטוב לשכנים שהסכימו בתום לב לבניית הגג שנועד לרווחתו, יש להציע שגם בעל הגג ישתתף בו. ניתן גם להציע הצעה חילופית והיא להגביה את המעקה הקיים של המרפסת וגם בזה מן הראוי שבעל הגג ישתתף. והאמת והשלום אהבו!

ליקוי שהתגלה במזגן

להרחבה בנושא
המאמר
טרזק את
הברקוד

הרב אלחנן הכסטר

שאלה

עברתי בתחילת השנה דירה וקנינו מזגן עוצמתי של 3.5 כ"ס מבעל הדירה בתשלומים. המזגן מהתחלה עשה רעשים אך הקירור עבד.

לקראת החורף (כ-5 חודשים אחר הקנייה) ראינו שהחום לא עובד כמעט בכלל, הזמנו טכנאי (חצי שנה אחר הקנייה) והוא עשה תיקון של 400 ש"ח. הטכנאי אמר שהתקלה הייתה עוד לפני שקנינו את המזגן. וגם הרעש שהמזגן עשה בהתחלה הפסיק בעקבות התיקון. בעל המזגן טוען שעלות התיקון צריכה להיות עלינו וזה בעיה שלנו שלא בדקנו בהתחלה ואנו טוענים שכיוון שהתקלה הייתה כבר אצלו לכאורה הוא מכר לנו מזגן לא תקין ויש לקזז את עלות התיקון מהתשלום.

תשובה

- אין באפשרות הקונים לקיים את המקח ולדרוש תשלום.
- אם הקונים לא השתמשו בחפץ אחר שנודע להם שיש פגם בחפץ (ושפגם זה היה עוד קודם הקניה), יש באפשרותם לדרוש את ביטול המקח- להחזיר את המזגן למוכר ולקבל את כל כספם בחזרה.
- אם הקונים השתמשו בחפץ אחר גילוי הפגם, אין באפשרותם לבטל את המקח.
- אם הקונים השתמשו בחפץ אחר גילוי הפגם, אך קודם השימוש הם הודיעו למוכר על כך שהחפץ פגום. בזה יש מחלוקת אחרונים, והכרעת הפת"ש היא, שאי אפשר להוציא מהקונים את מה שעדין לא שילמו, והמוכר יצטרך להסכים לביטול המקח או לקיזוז התשלום.

גבאי צדקה שקיבל החזר מס

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב ענניאל אהרן

שאלה

ראובן, גבאי שאחראי על איסוף כספי צדקה, אנשי הקהילה נתנו לו סכומים קטנים. לאחר שהצטבר אצלו סכום גדול הוא העביר את התרומה לעמותת צדקה מסויימת. העמותה שלחה לו קבלה, ועתה שואל ראובן האם מותר לו לתת את הקבלה למס הכנסה בכדי לקבל החזר מס לעצמו או שעליו להעביר את החזר המס לצדקה.

תשובה

- לכתחילה על ראובן לברר עם מס הכנסה האם רשאי הוא לבקש החזר מס, ואם לא ניתן לברר, מן הראוי לא לבקש החזר מהמס, שהרי לא הוא היה התורם לצדקה, אלא אנשי קהילתו.
- אם ראובן כבר קיבל החזר מס או שליבו שלם בכך שמגיע לו לבקש החזר מס, מהטעם שבלעדיו לא היה מגיע הסכום הכולל לצדקה, הרי ההחזר שקיבל חשוב כתוספת מעבר לשליחות, ולכן יכול ראובן לחלוק את הסכום שקיבל בינו לבין אנשי קהילתו ששלחוהו לתת את מעותיהם לצדקה.

דמי שכירות על מקח טעות

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב ינון אליה חדאד

שאלה

חנות המוכרת שני סוגי חצוצרות. הזולה באלף ₪, והיקרה בארבעת אלפים ₪. מה הדין באדם שקנה חצוצרה באלף ₪, ולאחר שנה חזר לחנות לבצע אי אלו תקונים נצרכים בחצוצרה, והנה נתגלה כי החצוצרה שברשותו היא מאלו העולות ארבעת אלפים ₪. הקונה מבקש להחליף לו את החצוצרה ותו לא. ואילו בעל החנות טוען כי על הקונה לשלם דמי שכירות על החצוצרה שהייתה ברשותו במשך השנה, או שישלם ההפרש ויטול לעצמו את החצוצרה היקרה.

תשובה

אם מדובר בחצוצרה שלא הייתה עומדת להשכרה, הלוקח פטור לחלוטין. ואם מדובר בחצוצרה שהייתה עומדת להשכרה, על הלוקח לשלם דמי שכירות החצוצרה הזולה. ואם ברור שיש הנאה מהחצוצרה היקרה בעצם השימוש (ולא רק באיכות הקול או במראה או במוטג), אזי צריך לאמוד שווי הנאה זה, ואותו ישלם הלוקח בניכוי שלישי. אמנם כל זה בביטול מקח גמור, דהיינו שהמוכר מחזיר ללוקח את מעותיו. אמנם אם המוכר לא מוכן להחזיר המעות אלא רק מחליף את החפץ מחמת "תעודת האחריות", או שנותן לו תמורתו "זיכוי" אזי הלוקח פטור לחלוטין מכל תשלום.

נמוקים:

הדין הוא שכאשר התגלה שהמקח הוא מקח טעות, אזי הלוקח מקבל מעותיו חזרה, אך צריך לשלם למוכר דמי שכירות מלאים על הזמן שבו השתמש ונהנה במה שהיה החפץ ברשותו, ודין זה הוא דווקא בחפץ העומד להשכרה. והטעם לזה, שהלוקח בשימושו בחפץ "אכל" את מה שהפסיד המוכר בכך שלא יכול היה להשכיר את החפץ.

אך לענין הנאת הלוקח מהחצוצרה היקרה, כיוון שלא ידע כלל שמקבל חצוצרה יקרה, יכול לטעון שאילו היה יודע היה מוותר על ההנאה ממנה. ובכגון זה הכלל הוא שעליו לשלם דמי ההנאה פחות שלישי, שכך שמו חכמים שאדם מוכן לשלם גם אם לא הייתה דעתו מתחילה על אותה הנאה.

אמנם כל זה הוא בביטול מקח גמור. אך אם מתחילה סוכם שבמקרה של טעות המוכר יחליף את החפץ, נמצא שדעת המוכר לספק ללוקח כלי לשימוש מרגע המכירה, ונמצא שמה שהשתמש בחפץ היה ברשות המוכר.

ואף אם לא סוכם כן מתחילה, אלא שבפועל המוכר לא מוכן להחזיר המעות ללוקח, אזי אינו יכול לתבוע מהלוקח דמי שכירות, שאינו יכול לטעון ביטול מקח כדי לקבל מעות מהלוקח, ולא להסכים לביטול מקח כדי להחזיק במעות הלוקח.

רווחים שיש מהפקדה מוטעית

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב אברהם פורטל

שאלה

שליח שהורה לבנק להעביר כסף מהמעסיק לעובד סכום מסויים כל חודש. הסכום הועבר על שם העובד והפיק רווחים מכסף זה בתוכנית רווחית בבנק, לאחר זמן התברר שטעה השליח והעביר כסף יותר ממה שאמרו לו המעסיק, עתה שואלים המעסיק והעובד מה מחויב העובד לתת למעסיק האם רק את הסכום העודף שקיבל בטעות או אף את הרווחים שנוצרו בבנק מחמת הסכום המיותר?

תשובה

א אם העובד היה מודע לכסף שנכנס אליו בטעות יש לו דין גנב וחז"ל תיקנו לגנב תקנת השבים ששבח שנשתבחה הגניבה אצלו לאחר יאוש הבעלים שייך לגנב ולפני יאוש מחלוקת הפוסקים לרמ"א - לגנב, לשו"ע - לבעלים. אם הגנב משלם עמלה על תוכנית זאת בבנק לדעת כולם שייך הרווח לגנב. ואם אין הגנב משלם עמלה על תוכנית זו דינו כמשכיר החפץ לאחרים שלדעת הרמ"א - שייך לבעלים, ולדעת ב"י ורעק"א - לגנב.

ב אם העובד לא רצה לגנוב את הכסף אלא להחזירו לבעליו אלא שבנתיים משתמש בו לרווחתו הרווח שייך לו עצמו,

ג אלא שהרווח שמרוויח מרגע שהבעלים היו מודעים לכסף והתרו בו שיחזיר את הכסף ואם לא יחזיר הבעלים מפסידים מכך [ודוקא במקרה שודאי הבעלים היו מתעסקים בכסף ומרוויחים] לדעת הרמ"א - הרווח שמכאן והלאה לבעלים, ולדעת הנתיבות-חולקים את את הרווחים ביניהם העובד והבעלים.

ד כשכלל לא היה העובד מודע לכסף שנכנס לחשבונו: אם העובד משלם על תוכנית זו עמלה - הרווחים שייכים לו.

נזקי חשמל בעת שאלה

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב ישראל ליאור

שאלה

תלמיד השאיל את המאוורר שלו לחבריו. הייתה הפסקת חשמל שהרסה את המאוורר האם השואל חייב?

תשובה

השואל פטור מלשלם, כי הוא יכול לומר קים לי כדעת הרמב"ם והשו"ע שבמקרה זה פטור כיוון שלא היה קניין.

נמוקים:

אומרת התורה "וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת... שלם ישלם" (שמות כב, ג). מכן למדו חז"ל שאדם שקיבל חפץ מחברו ע"מ להשתמש בו ללא כל תמורה הרי הוא מתחייב להחזיר לו את החפץ. ואפילו יגרם אונס יהיה חייב לשלם למשאיל חפץ חדש.

במקרה שלנו אירע נזק שהוא כ"מכת מדינה" שהרי אילו היה נשאר החפץ ברשות הבעלים גם היה נגרם הנזק שהרי גם הוא נמצא באותו מקום והרי הרמ"א בס' שמ, א' אומר ש"חייב דווקא באונס שאירע מכוח השואל אבל אם אירע מכוח המשאיל פטור" ויש מי שמבין את הרמ"א באופן שבמקום שאין הנזק מחמת השואל הרי הוא פטור. אם כן במקרה שלנו יפטר השואל.

אלא שהנתיבות (ש"מ, א) דוחה הבנה זו מכל וכל ומוכיח דבריו מהמקרה שעליו המשנה (ב"מ צד). אומרת שכשמתה הבהמה באונס השואל חייב. והרי למלאך המוות אין הבדל היכן הבהמה נמצאת אם ברשות השואל או ברשות המשאיל ואעפ"כ לכל הדעות השואל חייב.

ולכן אף על פי שהנזק היה נגרם גם אילו החפץ היה נשאר בידי הבעלים כיוון שבאותו זמן היה יכול להשתמש ללא תמורה הרי הוא נכנס תחת הבעלים והוא זה שיספוג את ההפסד ויתחייב לבעלים מאוורר כפי ששאל.

שו"ת בדיני ממונות

הרב דניאל לונצר

שאלה

נדרשתי לשלם לאדם שהכיר לי קונה לדירה, התובע אינו מתווך מורשה ולפי חוק התיווך אסור לו לעסוק בתיווך ואסור לי להעסיק אותו. לא הייתה ביננו התקשרות כתובה הוא טוען שכך סוכם ביננו, האם התביעה הזאת ניתנת לבירור במסגרת בית דין? האם דין יכול לחייב אותי לשלם בניגוד לחוק בהנחה שיש חיוב לשלם לפי דין תורה?

תשובה

שלום וברכה,

ודאי שתביעה מעין זו יש לנהל בבי"ד. האם בי"ד יכריח לשלם? במידה ואין הסכמה הדבר תלוי במספר גורמים, גודל הטירחה שטרם המתווך, באיזה מיגזר נעשתה העיסקה במקום שהולכים עפ"י החוק או שבאותו מיגזר לא מתחשבים בחוק ומקובל לשלם על פעולות כאלה. בכל אופן מאוד חשוב להגיע לבי"ד לבירור העניין, כמו שאדם רוצה שבביתו יאכלו אוכל כשר כך גם מוטל על האדם להיות נקי כלפי ה' ואדם בעניני ממונות ושלא יהיה בידיו גזל. הגמ' במסכת סנהדרין דף ז. אומרת "דאזיל מבי דינא שקל גלימא - ליזמר זמר, וליזיל באורחא" - מי שלקחו לו בבי"ד את הגלימא שילך וישיר על שהוציאו ממנו ממון שאינו שלו. והאמת והשלום אהבו. מצד היושר ראוי לשלם סכום מסוים למי שעזר למכור את הדירה גם אם לא היה סיכום מוקדם בינכם. (לא סכום שמקובל לשלם על תיווך אלא סכום חלקי)

בברכה

הרב דניאל לונצר

איבד מטען למחשב נייד

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב ישועה רטבי

שאלה

קבוצת בנות מכרה ספרים בדוכן בבנייני האומה. המעסיק נתן להן מחשב נייד עם מטען לצורך המכירות. במהלך הערב המעסיק אמר לבחורות "לכו לצד השני תמכרו גם שם", הן רצו מהר לצד השני ושכחו את המחשב. בסופו של דבר המחשב נמצא אבל המטען הלך לאיבוד. המעסיק תובע מהבנות שישלמו לו על המטען שהלך לאיבוד, וכן הוא תובע מחשב נייד חלופי, כי לטענתו לא ניתן עוד להשתמש במחשב ללא המטען, וכן לא ניתן להשיג מטען כך שהמחשב לא פעיל ועליהן לשלם גם על המחשב.

תשובה

א אם המעסיק ביקש מהמוכרות לשמור על המחשב נייד והן הסכימו לכך, הרי שיש להגדירן כשומרות. יש מחלוקת מתי שומר מתחייב באחריות על החפץ, הנתיבות מחדש שגם במקרה שלא ניתן לחייב מדין שומר - ניתן לחייב מדין אדם המזיק. כל זה במציאות שהשומר עשה מעשה בגוף החפץ, כגון שהניח אותו במקום שאינו משתמר - שאז חייב גם ללא קניין. ולכן מכיוון שהבנות הניחו את המחשב במקום שאינו משתמר, נחשב כאילו עשו מעשה בגוף החפץ וחייבות מדין אדם המזיק.

ב המעסיק הביא למוכרות מחשב נייד עם מטען, האחריות שלהן בתור שומרות היא להחזיר את המחשב עם המטען בצורה תקינה ושלמה. בסופו של דבר הן החזירו רק את המחשב ללא המטען, לפיכך חל עליהן חיוב לשלם את שווי של מטען למחשב, כפי שהיה שווה באותו יום בו הן מכרו בדוכן. לטענת התובע לא ניתן למצוא מטען זהה, כך שאין אפשרות להשתמש במחשב, לפיכך הוא דורש גם תשלום של מחשב חדש במקום המחשב הקיים שלא ניתן להפעילו. אך התביעה על המחשב לא נכונה, כי היום ניתן לרכוש מטען אוניברסלי שמתאים לרוב המחשבים, ומכיוון שיש חיוב על הבנות לרכוש מטען, הרי שעליהן לשלם את הסכום הנדרש בכדי שהתובע יוכל לרכוש מטען אוניברסלי שיתאים למחשב שלו.

תשלום על נסיעה כשהמכשיר לתיקוף כרטיס 'רב קו' לא תקין

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב ישועה רטבי

שאלה

עצר לי אוטובוס לירושלים, והנהג אמר שהמכונה שקוראת את הרב-קו לא פעילה, אבל בכל זאת הוא העלה אותי ואת שאר הנוסעים באוטובוס.

האם אני חייב לתקוף את הרב-קו פעמיים בנסיעה הבאה, או שאולי יש פה דין של "זה נהנה וזה לא חסר"?

תשובה

אדם שעולה לאוטובוס הוא עולה על דעת התנאים שקבעו הבעלים, כך שיש לבדוק את הנחיות משרד התחבורה במקרים בהם מכשיר התיקוף התקלקל.

בהנחיות של משרד התחבורה (בקובץ נוהל אוטובוסים תקולים, בסעיף 5.1.2.9) מובא:

"אם התקלה הינה במכשיר הכרטוס בלבד, יחולו ההנחיות הבאות:

1) במקרה שהתקלה במכשיר הכרטוס נתגלתה לפני תחילת הנסיעה, יועמד לרשות הנוסעים אוטובוס חלופי עם מכשיר כרטוס תקין.

2) במקרה שהתקלה נתגלתה במהלך הנסיעה ימשיך הנהג את הנסיעה במסלול הקו עד סופה ויאסוף נוסעים ללא תשלום. בתחנת הקצה ישבית הנהג את האוטובוס. בעת גילוי התקלה הנהג ידווח על כך לסדרן."

כלומר, אם המכשיר שמתקף את כרטיס הרב-קו התקלקל, הרי שיש להגדיר את האוטובוס כאוטובוס מקולקל. במקרה זה נהג האוטובוס לא יוכל לדרוש מהנוסעים שישלמו לו במזומן, אלא על נהג האוטובוס להסיע את הנוסעים בחינם. נהג האוטובוס ימשיך בנסיעתו עד סוף המסלול, ושם ישבית את האוטובוס עד לתיקון המכשיר.

צריך להדגיש, מדובר במכשיר רב-קו שהתקלקל, אך אם המכשיר תקין, ורק הכרטיס הספציפי של הנוסע לא עובד - על הנוסע לשלם לנהג האוטובוס במזומן, לא ניתן לנסוע ללא תשלום.

ההנחה המוצבת בשאלה שיש לפטור בגלל דין זה נהנה וזה לא חסר - איננה נכונה. אילו ע"פ התקנות היה צריך לשלם פעמיים כאשר המכשיר תקול - הייתה קיימת חובה לשלם פעמיים.

לסיכום, הנוסע באוטובוס שאין בו מכשיר לתיקוף כרטיס רב - קו תקין - כל עוד והנסיעה ממשיכה יכול הנהג להזמין רכב שיש בו מכשיר חלופי ולחייב את הנוסעים לשלם על הנסיעה, אך ברגע שהנסיעה הסתיימה והנהג לא מצא מכשיר חלופי - אין צורך לשלם פעמיים בנסיעה הבאה.

מוצר שנשבר בחנות האם יש חיוב תשלום

להרחבה בנושא
המאמר
טרזק את
הברקוד

הרב ישועה רטבי

שאלה

לקוח ששבר בטעות מוצר בחנות - האם הוא חייב לשלם למוכר, למרות שהוא עדיין לא רכש את המוצר?

אם **המוכר** אומר ללקוח שהוא לא צריך לשלם על המוצר ששבר - האם ניתן לסמוך על המוכר למרות **שהוא לא הבעלים** של החנות?

תשובה

(א) לקוח שהגביה מוצר שמחירו קצוב **במטרה לרכוש את המוצר** ונפל מידו - חייב לשלם את שווי המוצר שנשבר.

(ב) לקוח שהגביה מוצר בכדי **לבדוק את איכותו או את מחירו** וכד', ולאחר מכן **החליט לא לרכוש את המוצר** ונפל מידו - לדעת השולחן ערוך, דין הלקוח כשומר חנם ופטור מלשלם. (ויש אומרים שדינו כשומר שכר וחייב לשלם).

(ג) מוצר שקשה למוכרו (הגמרא קוראת למוצר כזה: "זבינא דרמי על אפיה", כלומר מקח 'על הפנים') - שנפל מיד הלקוח - הוא פטור מלשלם, כי למוכר יש רצון להיפטר ממוצר זה, והקונה לא מתכוון בהגבהת המוצר לרוכשו, כך שהמוצר נחשב ברשות המוכר עד לאחר המכירה.

(ד) מוצר שהונח ע"י המוכר בצורה לא יציבה - הלקוח בכל מקרה פטור מלשלם, בגלל שני טעמים: (1) - הנזק נגרם באשמת בעל החנות הניזק. (2) - הלקוח היה אנוס.

(ה) ישנם בעלי חנויות שמוחלים על תשלום זה בכדי לשמר את לקוחותיו. לכן אם המוכר פוטר את הלקוח מתשלום על המוצר ששבר - **ניתן לסמוך על המוכר למרות שהוא לא הבעלים של החנות**. ישנה נאמנות למוכר (שאיננו בעל החנות) למחול על המוצר, כי קיימת חזקה לאיש מקצוע שלא ישקר.

מזיק חפץ בעל ערך סנטימנטלי

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב ישועה רטבי

שאלה

מישהו הזיק תפילין שקיבלתי בירושה מסבא רבא שלי. התפילין נפסלו ואין אפשרות להשתמש בהם יותר. המזיק טוען שהזיק תפילין וישלם את שווי התפילין, אך אני טוען שבשבילי התפילין היו שווים סכום גדול הרבה יותר מהשווי הכספי, כי **אני חש אליהם קשר עמוק מאוד**, וכעת אני מאוד מצטער על כך **ורוצה סכום גדול יותר לפיצוי**.

תשובה

א. המזיק דבר מצווה מהודר יקר - עליו לשלם כפי שוויו הגבוה. למשל, המזיק אתרוג מהודר בחג סוכות שאז שווי האתרוג גבוה - צריך לשלם את שווי האתרוג המהודר, הוא **לא יכול** להיפטר בתשלום אתרוג כשר וזול.

ב. חיוב התשלום האמור בסעיף א - יחול רק על דבר מצווה שיש לו שווי שוק, אך אם אין שווי שוק - לא ניתן לחייב לשלם את השווי הגבוה. למשל, המזיק אתרוג יקר מאוד שלא ניתן למצוא לו קונים בסביבות אותה עיר - אין חיוב תשלום כפי השווי הגבוה.

ג. למזיק מוטלת חובה לשלם את מה שהזיק ולא מעבר לכך. לכן המזיק ישלם רק את שווי החפץ כפי מחירו בשוק ולא מעבר לכך. **מכאן שהמזיק תפילין עם ערך סנטימנטלי - לא ניתן לחייב מעבר לשווי הריאלי של התפילין בשוק**.

צילום אדם ללא רשותו

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב ישועה רטבי

שאלה

אדם שביקש מחברו למחוק מהזיכרון של הפלאפון תמונה בה הוא מצולם, אך חברו רוצה להשאירה, האם המצולם רשאי למחוק את התמונה מהמכשיר גם ללא אישור מבעל המכשיר?

תשובה

א) יש פוסקים המתירים לצלם אדם ללא רשותו ויש האוסרים, ונראה כדעת האוסרים.

ב) קיים איסור לפרסם תמונה שיכולה להביך את המצולם.

ג) מותר לצלם במקום בו אין לצפות לפרטיות (שוק, אולם חתונות וכד').

ד) מצולם שרוצה למחוק תמונה ממצלמת חברו - מומלץ למצולם להסביר לצלם שיכבד את בקשתו וימחק את התמונה שלו מהמצלמה.

ה) אדם יכול להתנות מחילה מצילום בניגוד לרצונו - במחיקת התמונה.

נושאים לדין

א) מותר לאדם לצלם בתום לב ברשות הרבים או בכל מקום בו לא ניתן לצפות לפרטיות. אדם שנכנס למקומות אלו - מודע לכך שמצלמים את הנכנסים או את העוברים ושבים, וכניסתו לאותם מקומות - היא על דעת כך שיתכן וגם הוא יצולם.

ב) מחיקת הקבצים מהמצלמה של חברו ללא רשותו - נכנסת בגדרי הדינים של עביד אינש דינא לנפשיה, כאשר אדם יכול לברר בבית הדין שהוא צודק, כפי שמבואר בדברי הרמב"ם (הלכות סנהדרין פרק ב הלכה יב) ובשולחן ערוך בסימן ד סעיף א.

ההמלצה הטובה ביותר היא, לבקש בצורה יפה מהצלם שימחק את התמונה שלו מהמצלמה. על פי רוב בקשה מכובדת מתקבלת ברצון.

על הצלם לכבד את בקשת המצולם בכדי לא לעבור על ואהבת לרעך כמוך, כי כל "דעלך סני - לחברך לא תעביד - זו היא כל התורה כולה" (מסכת שבת דף לא עמוד א).

כלומר לא ניתן למחוק את התמונה בניגוד לרצונו של בעל המצלמה, אך יכול המצולם לא למחול על הצילום ולהתנות את המחילה במחיקת התמונה.

צימר ללא מזגן

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב ישועה רטבי

שאלה

משפחה הזמינה צימר לשבת. שעה לפני כניסת שבת בעלת הצימר דרשה שיחברו את המזגנים לשעון שבת, השוכרים ניסו לכוון את השעון שבת אך הוא היה מקולקל. האם בעלת הצימר יכולה למנוע מהשוכרים את הדלקת המזגן, או להכריחם לכוון את השעון ולסמוך על כך שהשעון שבת יעבוד? האם צריך לקרוא לבעלת הבית שביקשה לשים את השעון?

תשובה

א) ניתן לבטל את השהות בצימר מדין מקח טעות. הסכמת בני המדינה היא, שצימר בחודשי הקיץ ללא מזגן - נחשב למום במקח.

ב) מכיוון שמדובר היה בכניסת שבת ולא הייתה אפשרות לבטל את המקח, ניתן לשהות בצימר ולהפחית מתשלום השכירות את הפער בין שהות בצימר עם מזגן לשהות בצימר ללא מזגן.

בכל מקרה בעלת הצימר לא הייתה מרוויחה מכיבוי המזגן, מכיוון שהסכום שביה"ד היה מפחית מתשלום השכירות לצימר - היה מתקזז כנגד החיסכון באי תשלום החשמל על המזגן, בשעות שבעלת הצימר רצתה לכבות את המזגן. (למרות שלא ניתן לקזז בדיני ביטול מקח, בכ"ז ניתן להפחית בדיני הונאה).

ג) השוכר צימר משלם על אירוח מתוך רוגע ושלווה, ולא על לחץ וחשש אולי השעון שבת לא יעבוד והמזגן לא יידלק. יש אומדנה דמוכח שאילו השוכרים היו מודעים לכך שתתכן תקלה במזגן - לא היו שוכרים את הצימר.

ד) האחריות לכוון את שעוני השבת מוטלת על בעלת הצימר ולא על השוכרים. בזמן מסירת חדרי הצימר היה על בעלת הצימר לבחון שהשעונים מסודרים ותקינים.

ה) השוכרים חייבים ליידע את המשכיר רק על נזקים שיש בצימר, ונחלקו הפוסקים האם יש חיוב ליידע על נזקים הבאים ממילא (כגון נזילה וכד'), וודאי שאין צורך ליידע על מצב השעון שבת בצימר.

ו) צריך להדגיש, כל התשובה מתייחסת להשכרה סתמית ורגילה של צימר, אך אם נחתם חוזה מפורש שאין להדליק מזגן ללא שעון שבת וכד' - חל איסור להדליק את המזגן ללא שעון שבת, ויש תוקף להסכם ככל תנאי שבממון.

לתת שתייה למי שלא הזמין במסעדה

להרחבה בנושא
המאמר
סרוק את
הברקוד

הרב ישועה רטבי

שאלה

בעל ואישה שהיו במסעדה באיקאה. הבעל הזמין ארוחה והאישה לא הזמינה. ע"פ הכללים שם, מותר למי שהזמין ארוחה - לשנות כוסות מייץ (קולה וכו') - ללא הגבלה. האם מותר לבעל למלא מייץ מעבר לכוסות שתייה שהוא עצמו שותה, ולתת לאשתו?

תשובה

מובא בגמ' (ב"מ פז ע"ב) שפועל העובד בכרם ענבים יכול לאכול מהענבים, אבל אסור לו למצוץ רק את מייץ הענבים ולזרוק את השאריות של הענבים.

השיטה מקובצת (שם) ביאר: "דבודאי הוא אוכל אותה באכילה גסה, ואין זה כנפשך שבעך, לפי שיותר משבעך הוא.

אי נמי יש לפרש שאף על פי שהוא תאב להם - אסרה עליו תורה משום שלא יפסיד יותר מן הענבים לבעל הכרם, ועל כרחך צוהו שיאכל הכל גם הקליפה".

מכאן אנו למדים שגם במקום שלכאורה מותר לאכול ללא הגבלה (כגון במסעדות אכול כפי יכולתך וכד') - עדיין ישנן הגבלות מוסריות: א. אסור לאכול אכילה גסה. ב. אסור לגרום להפסד לבעלים.

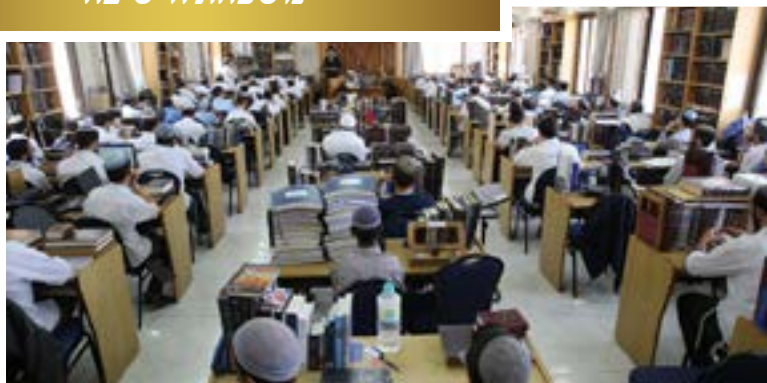
גם במסעדה האמורה, אכן מותר לשנות אבל אסורה שתייה מרובה, וכן אסור לגרום הפסדים לבעלי המסעדה בחלוקת האוכל לאחרים, לכן אסור לבעל למלא כוס שתייה עבור אשתו.

אומנם אם הבעל ייקח שתיה לעצמו, ולאחר מכן הוא ייתן את חלקו לאשתו - נראה שמוותר. כי הבעל לא שותה את השתייה שמגיעה לו אלא נותן אותה לאשתו. וכן אם למשל הבעל ייקח כוס אחת וייתן חצי מהכוס לאשתו - מותר, כי הוא נותן במתנה את החלק האמיתי שמגיע לו.

כמובן אם ניתן לברר את דעת בעלי המסעדה והם לא מקפידים בכך - יהיה מותר לבעל למלא כוס לאשתו ללא חשש.

מוזמנים לבקר
משפחת הישיבה

אנשיבה שפטיה כבראשנה, ויעציה כבתחלה; אחרי כן יקרא לה עיר הצדק קריה, נאמנה

[ישעיהו א, כ"ו]

בסייעיתא דשמיא הקימה הישיבה בית דין לממונות בו
מכהנים בוגרי הישיבה שהוסמכו לדיינות בחושן משפט
לצד רמי"ם ותיקים מהישיבה

בתוכנית לעתיד-
ימי עיון בנושאים
אקטואליים,
העברת הרצאות
במשפט העברי,
הוצאת חוברות
ופסקי דין לתועלת
הציבור.

נתינת מענה
הלכתי מבוסס
ומהיר לשאלות
בכל תחומי דיני
ממונות.

בית הדין נועד
לשרת את בוגרי
הישיבה והקהל
הרחב, בדיני
תורה ברמה
גבוהה ומקצועית.

בית הדין הינו אגף ממכון 'והלכת בדרכיו'
בראשות הרב יצחק סבתו ראש הישיבה הגבוהה

לפניות: 052-2966955 , bdmitzpeyeriho@gmail.com

למעבר לדף של הבית דין,
סרוק את הקוד